

Rubrika: Zaujalo nás

Název článku: Mrtvice „kosí“ mladé

✱ Zaujalo nás

Mrtvice kosí mladé

Mozková mrtvice už nepostihuje výhradně jen seniory. Jejím cílem se stali i podstatně mladší lidé. Hlavně ženy kolem dvacítky. Iktus, jak se cévní mozkové příhodě (CMP) říká, udeří nečekaně také na ty zdravé.

Levou rukou obratně posouvá dvouměsíčního syna. Pravou má méně hýbnou. Ključina se na mámu usmívá. On je důvod, proč Klára Salačová z Prahy začala víc cvičit a snaží se dál odstraňovat následky mozkové mrtvice, která ji ochromila před čtyřmi lety. Bylo jí 25 let a měla před diplomkou.

Nemoc v Africe

Jela s přítelem na pár měsíců na cestu po Africe. Byli pátý den v Kapském Městě, když... „Při večírku s kamarády se mi uždívalo zle. Nemohla jsem polykat,“ vzpomíná blondýnka na chvíli, kdy přišel myšlet, že je opilá, a uložil ji do postele. Myšlil se. „Probudila jsem se ráno a měla pravou polí těla netybnou a nemohla mluvit. Rekla jsem jen: Klára. A pak slovo pivo. To mi maskočilo, ať jsem chtěla cokoli,“ usměje se. Do té chvíle vívala čtyřmi světovými jazyky: naráž jí zmrlely z paměti. Nášlešti v nemocnici CMP poznali. „Byla jsem tři dny mimo,“ říká žena, iž pomáhal i logoped a fyzioterapeutka. „Pak přijel táta. Naši pro mě byli opora.“

Boj o sebe samu

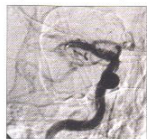
Klára, která se po měsíci poloochrnutá vrátila do Česka, bývala sportovkyně a nadějná studentka. To je pyč. Dva roky „žila“ v rehabilitačních zařízeních a nemocnicích bez víze. „Sebelitování střídalo naštvání a boj. Nechtěla jsem být na vozíku a začala sama chodit,“ říká čerstvá maminka.

Co se stalo? Klára splnila jeden ze spouštěcích faktorů mrtvice: vzrátna antikoncepcí. „U žen se hormonální antikoncepce jeví jako rizikový faktor. Ovšem jeden z mnoha, ne jediný. Příčinou je jejich kombinace,“ vysvětluje MUDr. Jaroslav Elis, primář Neurologického oddělení Ústřední vojenské nemocnice v Praze. Mrtvice si libuje

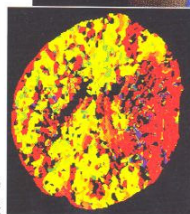
v hektickém životním stylu, nedostatku spánku, stresu, nadváze... „To je důvod, proč jsou ji ohroženi i mladší lidé,“ dodává Jaroslav Elis a vzpomíná na 18letou pacientku, nadějnou klavíristku, iž mrtvice předčasně ukončila kariéru. Mnozí k ní mají i genetický předpoklad, spouštěče jsou vysoký krevní tlak, cukrovka a nadměrná krevní srážlivost.

Lze ji léčit

Mozková příhoda je nedokrvení určité části mozku nebo krvácení do mozku a jeho obalu. Bud se uzavře céva, nebo se napak krev rozleje po prasknutí tepny. Obojí způsobuje postupné odumírání mozkových buněk

▲ Mozková tepna se ucpala, začíná odumírání buněk

► Tomograf červeně zobrazuje část mozku, kterou postihl infarkt

a poškození řady řídicích center. Lidské tělo reaguje ochrnutím části těla a zablokováním komunikace. CMP může udeřit kádkoli a představuje útrhu nejčastěji přetrhu úmrtí.

„Lze ji léčit! Dopravili člověka s příznaky mozkové mrtvice včas záchranka na iktové pracoviště, je šance, že bude žít plnohodnotně bez ochrnutí. Roli hraje čas. První tři hodiny od projevu iktu rozhodují,“ mni Jaroslav Elis s tím, že lidé varování těla podceňují. Myslí si, že slabost končetin,

Protože lidé nevolají pomoc včas, můžou lékaři účinné moderní metody využít u necelých 3% pacientů. Ročně CMP postihne 30 000 našich, řada z nich umírá nebo zbytečně zůstává s trvalými následky.

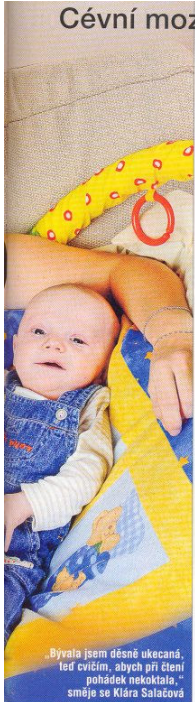
Nehty si neostřihám!

S mrtvicí se Klára poprala. Kulhá na pravou ruku, méně ovládá pravou ruku, pomaleji mluví, školu dodělat nemohla, ale zkouší pomalu všechny sporty i činnosti a je soběstačná. V invalidním důchodu omezeně pracuje.

Nutné iktové jednotky

Specializované jednotky fungující při neurologických klinikách či odděleních, kde se léčí CMP, jsou v každé větši nemocnici. Důležité je, aby se tam postížený včas dostal, což záleží i na záchranářích.

Cévní mozková příhoda se na věk vůbec neohlíží

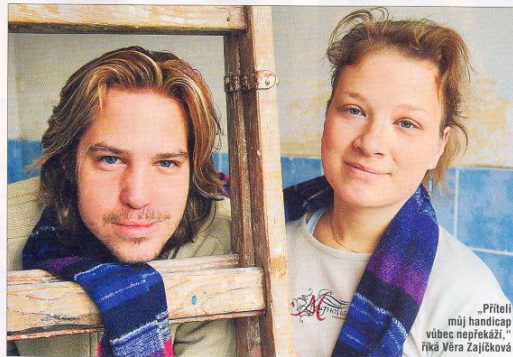
„Bývala jsem děsně ukecaná, teď evřím, abych při čtení pohádek nekotala.“
směje se Klára Salačová

„Máme s přítelem syna a snažím se to zvládat. Třeba si předčítám nahlas, abych Jonáškovi a mnoha těm pohádky a nekotala. Jediné, co nezvládnu, je ostříhat si nehty. I s tím mi pomáhá máma,“ říká Klára. „Už to neřším, žiju. Tomu, když mě revizor v tramvaji podsouval odznak a nenechal mě vykoktat, co mi je a že se nemůžu za jízdy pusit a ukázat lístek, se už směju.“

Klára našla jiné hodiny a přítele. K nim počítá Věru Zajíčkovou (28). I tato mladá středškolačka je od roku 2002 po mozkové příhodě. Zaskočila ji, když šla do práce – do školky.

Pomoc nepřišla včas

Zatočil se s ní svět. Vnímala, jak jí nesou do sanitky, a pak už nic. „Přebra-
la jsem se na nemocniční chodbě, kde jsem ležela, nikdo nikde,“ vzpomíná

„Příteli můj handicap vůbec nepřekáží,“ říká Věra Zajíčková

Věra. Následoval převoz a probuzení v pražské Nemocnici Na Homolce.

„Až tam se doktorka ptala, zda vím, co se stalo. Neměla jsem ponětí,“ popisuje Věra. Příznaky mrtvice v první fázi zdravotníci zřejmě podceňli. Na nejmodernější radikální zachránu bylo pozdě. Respektive nebyla účinná. „Přesto se z té situace dostala dobře,“ komentuje Věra stav Jaroslava Elis.

„Při ucpání cévy lze obnovit průtok krve medikací nebo můžeme důležitou zúženou cévu rozřádnout jakoby nafouknutým balonkem a vložením výztuhy,“ popisuje postupy primář. Nejsou jediné. Novinka je zavedení spirálního katétru do místa uzávěru cévy – jím se sraženina de facto vytáhne.

Mladé dívky i muži

Věra vzpomíná, že jí tělo varovalo. „Chodila jsem na aerobik a tam mě začala zlobit pravá noha. Nemohla jsem dosáhnout na špičku a bolelo mě u spánku.“ Jako mnozí si říkala, že se nesmí hýbat, až dostala světlou záchvat. „Tělo chtělo volat sanitku, ale já odmítla,“ popisuje Věra Zajíčková svůj stav před CMP. Následovaly bolesti hlavy a teploty; lékařka naordinovala vše proti chřipce. A pak to přišlo – dvě ucpané cévy v mozku jako důsledek špatné srážlivosti krve a antikoncepce předebrané bez vyšetření.

„Napřed jsem k sobě pouštěla jen náse. Nemohla jsem mluvit, chodit, byla jsem jako dítě, které se učí vše znovu.“ Na první pohled ale u ní není zášah mrtvice znát. Vybíchovala se!

Začala s logopedkou dětskými básničkami, přešla na rehabilitace i sport, dnes mírně kaňká a pečečně jako Klára španěle ovládá pravačku. Přesto mi ji

při setkání podala. Horší je to s během. Jednou při něm upadla a sama sobě se smála. „Pro mě nekoordinované pohyby při vstávání si lidé myslí, že jsem opilá, a vyhnuli se mi. Na to si člověk zvykne,“ tvrdí Věra, která okolí omílává. Oni přý o mrtvici nic netuší. Tak jako dřív ona.

„Už jsem zvládla nejvyšší horu Walestu a novský Swartizen,“ říká hrdě dnes učitelka a spoluzakladatelka neziskové organizace Ictus sdružující lidi po CMP (www.ictus.cz). Tam jsou i mladší muži.

Ictus proti iktu

„Málokdo si umí představit, jaký stres to onemocnění pacientovi přináší. Napřed neklaže flet, co mu je, jak se cítí, a pokud je zasažen silněji, je další stres otázka návratu do života,“ naznačuje problémy Jaroslav Elis s tím, že u mladých je to dvojnásobné.

Přijdou rehabilitace, někdy částečná či plná invalidita. Tím je zasažena i rodina, což je ekonomicky náročné.

„Sdružení Ictus dělá úžasnou věc. Tady si pomáhají lidé stejného postižení. Věci znali usměrňují nováčky, ukazují jim, jak s CMP bojují jiní, mají kontakt na terapeuty a lékaře,“ chválí je primář. V Ictu nejsou všichni, jiní mrtvice změnila život. Mnozí o něm nevědí. Jini nemají zájem.

„Jsou lidé, kteří mozkovou příhodu přetžijí, ale nižší kvalitou dalšího žití je odnůd od snah o změny. Rezignují a to je prohra,“ míní Jaroslav Elis. Nezájem o vše další mají někdy i mladí pacienti.

Mrtvice je zákeřná a může udeřit kdýkoli na klobouk. Mladí neostráží. Naslouchejte svému tělu!

CMP a ženy

Docent MUDr. Martin Bojar, přednosta pražské Neurologické kliniky FN Motol, varuje ženy před kombinací kouření a hormonální antikoncepce. Podle jeho slov je to spojení tak závažné, že před mladými ženami nastolí volbu: **cévní mozková příhoda, nebo zřeknutí se alespoň jednoho z oněch rizikových faktorů.** Třpi-li žena navíc migrénami, může dojít k dokončeným migrenózním záchvatům a CMP. Riziko této příhody je u kuřáček vyšší než u kuřáka, zvyšuje se s množstvím vykouřených cigaret.

„Stáda žen není speciální rehabilitační ústav pro lidi po mrtvici,“ připomíná primář Jaroslav Elis